

PROSTA
VODI
POT K
NAPREDKU

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

Uradništvo se nahaja v Trstu ulica
Boschetto, 5 - Telefon 1570.

Upravništvo Dunaj V. Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina za celo leto 9.40 K.
za pol leta 4.70 K.

Pozamezna štev. 18 vin.

„Narodna delavska organizacija“ in „Slovenski narod“

Da je »N. D. O.« v Trstu zares krumirska organizacija, to vé v Trstu že vsak otrok in nje pristaše tudi nihče drugače ne imenuje nego krumirje. V Trstu, kjer so njeni nastopi vsakemu pozamezniku prav dobro poznani, ker jih je mogel sam opazovati svojimi lastnimi očmi, se sploh ne more nobenega prepričati, da pristaši te organizacije res niso krumirili in da o večih prilikah tudi niso nastopali kot pravi krumirji.

Razsoden človek že po tem more soditi to »organizacijo«, da jo zagovarjajo in hvalijo meščanski buržoazni listi, ki so odkriti in strastni zagovorniki kapitala. V Trstu imajo »Edinost« in pa še nek drug zakoten listič, podpiran od vseh tržaških slovenskih kapitalistov, v Gorici se zavzema za nje narodni podjetnik gosp. Andrej Gabršček v svoji »Soči«, v Ljubljani pa jim poje slavo »Slovenski narod« kot reševalca slovenskega naroda. Kaj kapitalistični meščanski listi naj hvalijo tako organizacijo, ki bi bila škodljiva interesom njihove stranke!! Oni že vejo, za kaj se potegujejo. Klerikalna glasila se seveda nekoliko ujedajo nad njimi, češ da jim manjka verska podlaga, ali sploh nimajo povoda dosti uporekati, ker so si bratci jedni in drugi s to razliko, da so jedni narodni, drugi pa »verni kristjani«.

Ker je N. D. O. poznana in razupita kot krumirska organizacija se nje najnovejši zagovornik ljubljanski »Slovenski narod« trudi dokazati, da to ni nikakor res in da je to predbacivanje popolnoma neupravičeno. Najprej zavija pomen besede krumir in hoče omejiti to besedo samo na delavstvo združeno v jedni organizaciji, češ da delavci, četudi iste kategorije, »organizirani« v kaki drugi »narodni« ali »klerikalni« organizaciji nimajo dolžnosti slediti stavkajočim tovarišem strokovno organiziranim v mejnarodni svetovni organizaciji. Tu bodi povedano, da je krumir vsak pozameznik, ki ob času stavke svojih delavnih tovarišev gre na delo, kakor so storili oni pri N. D. O. Seveda pravi N. D. O.: saj nas ni nikdo prosil, da stopimo v stavko in tudi nismo z nikomur delali kakega kompromisa. S tem pa so ravno dokazali, da z ostalim delavstvom nimajo nič skupnega, nego, da stremijo pod pretvezo narodnosti po ciljih, ki nasprotujejo stremljenju svetovno-organiziranega proletarijata. Kaj je za stavljanje morda treba kakih kompromisov; jeli morda potreba kakih prošenj. Vsak delavec se mora sam zavedati svoje dolžnosti v takih prilikah in mora čutiti s svojim tovarišem sotrpinom. Že s tem, da se je N. D. O. ustanovila, se je pokazal nje namen, namreč cepljenje proletarijata po narodnosti. To je že zadosten znak vsake organizacije, da se je more smatrati za krumirsko. In s tako organizacijo naj morda paktira mejnarodno organizirani proletarijat!? In tako organizacijo na mejnarodne strokovne organizacije priznavajo za delavsko organizacijo!?

Ko se je N. D. O. po nekaterih končanih stavkah v Trstu čutila krivo, ker je krumirila, je začela utemeljevati, da so bile dotične stavke neupravičene, nepremišljene, sklenjene v neugodnem času in bogzna kaj še vse. Oprala se seveda ni in se tudi nikdar ne more, ker je tak že njen namen in njena svrha. Kdor verjame, da je za časa stavke težakov, mejnarodno bilo organiziranih le 83 njih, a da jih je N. D. O. imela več stotin, prosto mu. Kdor v Trstu pozna le malo delavsko gibanje, se mu bode taka trditev zdela le smešna laž. Stavka tndi ni bila brezuspešna, ker so težaki dobili koncesij glede delavnega časa in glede zvišanja mezd. Kaj je pa s to stavko imel opraviti soorug Tomschik, nam ni prav nič znano. Mi le vemo, da je sodrug Tomschik

predsednik centrale za železn. organizacije in da s tržaškimi težaki v prosti luki nima druge zveze, nego jo imajo sploh proletarci mej seboj. On nima nikake blagajne za tržaške težake v prosti luki in jim vsled tega tudi ni mogel odrekati kake gmotne podpore.

Dokazano je že v Trstu, da je trditev v aferi »Dalmatia«, glede sodr. Pagninia, ki bi bil tržaškemu namestniku zagrozil s splošnim štrajkom, ako se dajo dela slovenskemu konsorciju, nesramna laž. Sodrug Pagninia kot zastopnika strokovno mednarodno organiziranega delavstva navedena afera ni prav nič tikala, ker se je v tej aferi šlo le za interese dveh narodnih, recte krumirskih organizacij. Takih lažij še beležimo celo vrsto v »Slovenskim narodu«, ki so že neprebavljive, ker že tolikokrat pogrete.

Ne omenjajo se pa seveda nastopi N. D. O. na nekaterih javnih shodih tržaških železničarjev, na katerih so se pristaši N. D. O. pokazali kot pravi krumirji-divjaki. Bilo jim je jedino le na tem, da razcepijo tudi železničarje. No tukaj so napravili popolni fiasko, kakor je našim čitateljem prav dobro znano.

Sodite po tem, kar smo tu povedali, pa lahko rečete prepričani: »N. D. O. je zares organizacija krumirjev«.

Kako se godi prožnim delavcem v Dalmaciji!

Prav redkokedaj nam je mogoče poročati o razmerah, ki vladajo na dalmatinskih železnicah, a to vsled tega, ker tam vlada še terorizem srednjega veka in se uslužbenec le težko ganejo toliko, da si neopazovani na kakem tajnem sestanku morejo povedati gorja, ki jih morajo prenašati od strani svojih predpostavljajenih. Lep začetek osvobojevanja tega terorizma že moremo imenovati, ako smo od teh trpinov samih zvedeli, kako se z njimi postopa in upati je, da je v tem trenutku tudi za tamonjše tirane podrepnike železniške uprave padla kocka, ko so si upali nastopiti z obelodavanjem oderuškega počenjanja svojih lakajev, in z osnovanjem krajevnih skupin železničarske mejnarodne strokovne organizacije.

Danes nam je prilika, da pogledamo nekoliko v življenje najnižjega železniškega uslužbenca, to je prožnega delavca, kakor ga isti živi v Dalmaciji. Iz nekaterih slučajev se bodeš tukajšnji železničar prožni delavec prepričal, da je razlika mej tehom in tvojim tovarišem trpinom, tam v Dalmaciji precej občutna.

Kakor povsod, ima železniška uprava tudi za Dalmacijo tisto lepo navado, da tolaži uslužbenca samo s penastimi obljubami. Vse obljubi, pa ničesar ne stori. O kaki ureditvi delavskih plač pri prožnih delavcih še danes ni nikakega sluha. In vedeti je treba pred vsem, da ima prožni delavec v Dalmaciji še danes le 1 krono 60 do 1 krono 80 vin. na dan. Tako plačo pač po vsej pravici moremo imenovati oderuško in bolj kot vsaka druga železniška uprava bi se jo morala sramovati uprava c. k. državnih železnic.

Predlanjsko leto so ti sužnji c. k. državnih železnic v Dalmaciji, uprizorili nekako stavko v svrhu, da pritisnejo železniško upravo in jim le-ta zviša nekoliko to sramotno suženjsko plačico. Takrat se jim je obljubilo, da se jim bo dnevna mezda zvišala na vsakih dve leti za 10 reci deset vinarjev. Danes, ko sta te dve leti pretekli in delavci poprašujejo po teh obljubljenih 10 vinarjih, se jim odgovarja, da za ta groš poviška morajo čakati še daljna tri leta, češ da jim je bil obljubljen le na vsakih pet let, Tako postopanje pač ne moremo drugače imenovati, nego norčevanje iz zapuščenega dalmatinskega proletarca.

Zanimivo pa je znati, pod kakimi pogoji, te je, na kako trd način prožni delavec v Dal-

maciji zasluži svojo borno plačico. Neverjetno se nam bode zdelo, ali resnično je, da nekateri njih hodijo na delo po štiri ure daleč na delo in tudi še več. Nihče se ne zmeni zato, da bi mu preskrbel prosti vožni listek ako hoče, oziroma, kadar je v slabem vremenu primoran iti domov. Če se hoče peljati po železnici, mora plačati celo voznino, kakor vsak drugi potnik. Večina njih pa si rajši prihrani še te novčiče in gre štiri, dá celo do šest ur daleč peš na svoj dom. Prožni mojstri ali pa vodstvo obrata je preleno, da bi jim preskrbelo voznih listkov, ali pa se jim menda zdi preponiževalno, da bi se sploh v kojisibodem pogledu nekoliko zavzeli za te uboge trpine.

Toda še nekaj krutejšega imamo omeniti. Prožni delavci o slabem vremenu, v dežju, ne delajo. In mislimo si duševni položaj delavca, ki je hodil morebiti tri, štiri ali tudi šest ur, da je prišel na svoje mesto, kjer dela, pa mu prožni mojster reče: **danes ne delamo, ker je slabo vreme.** Mož se obrne in gre zopet domov, ne da mu je kedó le deloma povrnil kak novčič za njegov pot ali za njegov zgubljeni čas. Če se je pa mej tem, ko je šel domov prevedrilo in se ni vrnil zopet nazaj v službo, mu je drugi dan nato prožni mojster diktiral globo 1 do 2 kroni. Tako se godi v Drnišu! Kaj ni to naravnost brutalno!? Jeli to človeško!? Jeli to pravično!? In tako bostopa prožni mojster v Drnišu...

Delavci prosijo, da bi jim železniška uprava dala gorkih zimskih oblek. Plačali bi jih radi sami, a gospodje prožni mojstri so tako visoki in tako komodni, da se jim v tem pogledu ne poljubi napisati niti par besedič na obratno vodstvo.

Neki prožni delavec, imenujmo ga tudi imenom, zove se Peter *Zarkovič* je bil odpuščen iz sledečega razloga: Izdal je, ker v to prisiljen, delavce, ki so podkupavali svojega prožnega mojstra, oziroma mu dajali darila, da so mogli z njim boljše shajati. Stvar je prišla tudi pred sodnijo in tam so štiri priče, delavci, morali res pod prisego povedati, da so svojega prožnega mojstra **Peteka** vedno z darili obsipavali. Razume se, da kaj takega za gosp. *Petka* ni bilo ugodno. A kaj je hotel storiti! Od železniške uprave je najbrže (?) dobil zasluženo „nos“, a zato je delal nato, da je spravil iz službe Petra *Zarkoviča* in sicer prav brez vsakega vzroka. Maščevanje je pač sladko.

Jako žalosten je tudi sledeči slučaj: Jeden delavec si je zlomil pri delu nogo. Prenesli so ga v bolnišnico v Split, od koder so zdravega odpustili, razume se brez vsakega novčiča. Obrnil se je zato na obratno vodstvo s prošnjo, da mu dajo vožni listek, da se more peljati domov. Gospodje pri obratnem vodstvu so mu trdovratno odgovorili, da mu voznega listka ne dajo. Nabral je nato med svojimi železniškimi tovariši toliko, da si je mogel plačati vožni listek do Drniša. Prišedši v Drniš, ga je pa čakala še druga nesreča. Prožni mojster ga je odpustil iz službe, seveda radi tega ker si je zlomil nogo. Zato ker je železnici zrtvoval svojo nogo; ga je le-ta odslovila iz službe, češ za nas nisi več, sedaj lahko gladu pogineš.

Letošnja božična oziroma novoletna darila so za delavce skoro popolnoma izostala. Gospodje so pač skrbili najprej za svoj želoдец: vsak je sam sebi najbližji. V Splitu, v kurilnici in delavnici so dobili nekateri in sicer samci po 8 kron, oženjeni pa po 10 kron, večina njih pa nič; mej temi slednjimi seveda gotovo vsi oni, ki so organizirani. Tako na primer v Drnišu delavci s 7 do 15 let službe niso dobili nobenega vinarja, dočim so drugi z dvoletno službo, neorganizirani — seveda, dobili kar po 20 kron. V Šibeniku ni dobil noben drug nič nego asistent Milič in pa mašinst Senjanovič. Prvi je vtaknil v žep 140, drugi pa 60 kron. Zares prav uzorna pravičnost. Radovedni smo, če je ravnateljstvo o tem razde-

ljevanju božične ali novoletne pernumeracije kaj znamo in če bode takej potrebno ukrenilo, da se ta krivica nemudoma poravnava.

Glede stanja prožnih delavcev, kakor smo ga opisali zgoraj, pa pričakujemo v najkrajšem času odpomoči. Tako nikakor ne more iti več naprej. Sramota je, da vladajo na avstrijskih c. k. državnih železnicah take razmere, ki ne bi delale čast niti rusko-sibirskim železnicam. Ravnateljstvo naj obrne malo več paznosti tudi na Dalmacijo in čas je že, da tudi tam uslužbenci dosežejo ono gmotno stanje, ki jim tiče po naravnih in človeških zakonih. Naj ne dopusti, da bi se moral ravno vsak novič, ki ga da svojemu uslužbencu izsiliti in da bi se za vsak poboljšek morali bojevati z najskrajnejšimi sredstvi. Naj dokaže, da ima voljo tudi brez boja kaj storiti za svoje uslužbence in naj stori najpotrebnejše predno bode k temu prisiljeno!

DOPISI.

Zidanmost. Vselej nas jako veseli, kadar moremo poročati kaj o naših klerikalcih, ker vedno imamo take stvarnice na razpolago, da se svet zastopnikom klerikalne čarlataneri jelahko malo posmehuje.

Dne 21. februarja se je vršil v Radečah nekak »železničarski shod«. Cel teden preje so bobnali okoli, da prirede velikanski shod. Vedeli pa prav zaprav niti sami niso, kak shod priredijo. Enkrat se je čulo, da bo velik ljudski shod, drugič, da bo samo društven shod, kamor bodo imeli pristop samo »ajmohtarji«. Prepričani smo bili tudi mi, da bode res nekaka velikanska prireditev, že z razloga, ker so nanzanjevali prihod dra. *Janeza Evangelista Kreka, Benkoviča* in celo nekega *Švaba z Dunaja*. Mi železničarji Zidanega mosta smo pa bili tudi radovedni, kakšne pridige bodo v Radečah in smo šli tja. Tam se-le se je shod krstil; bil je »železničarski«. In kdo je vse bil na tem železničarskem shodu?! **Sedem železničarjev**, ki vse lahko navedemo imenoma in pa kakih **30 kmetov**, katerim sta zjutraj pri maši kaplan in pa fajmošter zabičavala, da morajo iti na shod, da tam branijo vero, ki je baje v veliki nevarnosti. Ti možiceljni so tedaj zborovali. Sreče pa seveda niso imeli, kakor jo sploh nimajo, kadar pridejo rdečkarji zraven. Kadar ni nobenega, da bi odbijal njih nesramne laži, so grozno veseli, ker nezavedne in deloma neuke delavce in kmete je pač lahko vjeti na par sladkih besed oziroma na par robotih izrazov na adresu socialne demokracije. Došli agitatorji so govorili zato nekako bolj ponižno, kakor je njihova navada. Dr. *Benkovič* ni vedel prav nič drugega povedati kakor budalost, da hočejo socialni demokratije državo razdvojiti ter duhovne uničiti in vero odpraviti. Tako govori oni, ki je pred par leti v Trstu zahajal v Delavski dom in izražal pristržne simpatije za socialno-demokratski program. Prepričani smo, da bi *Benkovič* večjo čast delal klerikalcem, če bi sploh nikdar ne odprel ust. Kadar spregovori, izreče tako neumnost, da se dela kar tema. Nerazumljivo je, kako je ta duševna praznota postal advokat; da so ga kandidirali klerikalci, je povsem razumevno, ker na kmetih oni rabijo neumnih ljudi. Ker v svoji agi-

taciji nima na razpolago duševnih argumentov se poslužuje tako surovih sredstev, katerih bi se morala sramovati vsaka le količkaj dostojna stranka. V politiki se nerazume niti toliko kakor zadnji organizirani delavec. Zato so smo mu na shodu dali šnofati precej močnega popra.

Tudi drugi govornik dr. *Krek* ni hotel oziroma ni mogel ničesar stvarnega povedati. Kmetom je dokazoval, da je vojska potrebna, pritoževal se je proti socialnim demokratom, češ da sedijo v državnem zboru, za proračune pa nečejo glasovati. Socialnim demokratje smo ga pozivali, naj pove kaj stvarnega, konkretnega, kaj so klerikalci v državnem zboru storili za železničarje in za delavsko ljudstvo. O tem nam ni hotel nobeden ničesar govoriti.

Kakor znano, bi dr. *Krek* na Dunaju rad veljal za modernega političarja in splošno izraža simpatijo za socialno-demokratski program, ker tudi dobro vé, da socialno-demokratska stranka res pošteno deluje za ljudstvo in tudi dobro vé, da je vse to, kar uganjajo klerikalci navadna demagogična sleparija. Kljub temu pa se on doma vse drugače vede. Ko pride z Dunaja iz parlamenta, vrže svoj frak in klak v ormar, pokrije k metski klobuk in obleče črno dplgo suktnjo in hajdi farbat svoje volilce.

Tako politikovanje je zaničljiveje nego politika prepričanega človeka. Kdor je bil na shodu je lahko uvidel, da klerikalci res hočejo spraviti ob pamet svoje pristaše. »Slovenec« v svojem poročilu o tem shodu pravi, da so se tudi železničarjem jele odpirati oči. Res je, dá; železničarji so že davno spoznali, da jih klerikalci vlečejo za nos in da imajo »ferkersbundlarji« sami sebe za nočce. Sploh naj pa »Slovenec« poroča, kakor hoče. To vemo, da lagati mora, ker drugače bi stvar jela pešati. Ako ne drugi, vsaj oni, ki so bili na shodu, vejo, da je »Slovenčev« poročilo sestavljeno prav po ključkevo.

Herpelje-Kozina. Kako ste vendar škodo željni in opravljalni, bo marsikedo rekel, ki bode čital ta naš dopis!? Ali, če nič ne pomaga ne pritožbe, n prošnje, tedaj moramo, prijeti makar tudi za najekstremnejša sredstva, ki so nam dana na razpolago za branjenje železniških uslužbencev in osobito onih, ki so »spozabili« toliko daleč, da so se organizirali v našem pravovarstvenem in strokovnem društvu.

Seveda vam ne bo težko uganiti, s kom se hočemo zopet pečati. S postajenačelnikom Handlerjem, ker mož je nepoboljšljiv. Zares, skoraj naveličali smo se že, s tem človekom se pečati. Da se slavno ravnateljstvo v Trstu ne gane, je umevno, ker ima gosp. Handler baje tam dva jako dobro zabava, kadar prideta pogledat, kako se na postaji kaj godi. Povabi jih vselej na svojo veselico in tudi ne prenočujeta v separadni sobi, kakor to stori gospod obratni nadzornik Pallisman, pred katerim ima gosp. Handler že nekaj več respekta. Jeden onih dveh prijateljev prihaja tudi s svojo družino na Handlerjeve seveda slovenske veselice, dasiravno je trd Nemeč.

Da gospod postajenačelnik organiziranih železničarjev kar videti ne more, to je stara stvar. Tako pazi nanj, kakor jastreb na kokoš in če le more ga zgrabi za vrat, ga kaznuje z globo in ga šikanira, da mu ni pristajati. Kdor se je pa zapisal v Dr. Mandičevo vero,

splošnega tekmovanja znižuje podjetnik mezdo. Proti temu je posamezen delavec brez moči, tu doseže kaj le organizacija. Mezda se pa lahko znižuje tudi na indirektni način. Tako indirektno zniževanje mezde se vrši n. pr. s podaljševanjem delavnega časa, ako se dela za eno in isto tedensko plačo tudi ob nedeljah in praznikih, ako se ne dovoljujejo odmori, ako se rabijo pri delu ženske in otroci, katerih življenske potrebsčine so manjše vsled česar so manjše tudi plače.

Po svobodni pogodbi delodajalec kaznuje lahko vseeno delavca. Kaznuje ga ako pride prepozno na delo, če poškoduje proizvodna sredstva (orodje, stroje itd.). Podjetnik nima zanimanja za naravne in zdravstvene razmere delavca. Ako delavec zbolí, se poškoduje, ne more delati ali nima dela, je navezan sam nase in na podporo dobrih ljudi. Mnogo se pa izrablja delavce pri takozvani domači obrti. Delodajalec da delavcu potrebno stvarino — da izdela delavec iz nje gotovo stvar. Ako kaj naredi, je plačan. Plača se pa delavce, ki doma izdelujejo navadno jako slabo. Iz tega sledi, da je delavec prisiljen veliko delati, ako hoče vsaj nekaj zaslužiti. Da več zasluži, mu pomagajo pri delu tudi žena in otroci. Tako je podvržena naporu in posledicam napornega dela cela družina. Otroci pa zanemarjajo poduk in so vsled tega prisiljeni po očetovi smrti podedovati samo delo, ki so

ta je pri Handlerju zveličan in nebesa so mu na postaji zagotovljena. Počastit mora seveda tudi od njega prirejene, v Herpeljah slovensko-narodne pobarvane veselice, kjer on sodeluje prigradbi kot kapelnik-violinist. Zabava je na teh veselicah prosta na vse strani. Ne zameri se tudi nikomu, če se prevrne v občestni jarek in tam žabam zagode na gosli. Zlate zvezde tudi malo ženirajo, saj jih blato pokrije. Ti ljudje mislijo, da je le kak fakir. Pravzaprav smo pa že porabili kako je bila temna noč; slabo smo videli zraven pa vsi pijani. Toda pustimo to; imamo o boljnih lepših in koristnejših stvareh povedati, o klobasah. Dobra jed, če so prav narejene, to vesta postajenačelnik in njegova gospa prav dobro. »Kedaj boste pa kaj zaklali prašiča?!... Boste kaj dobre klobase imeli?!... Bom videla če znate dobre narediti!« — »Ja, ja, gospa, bom že prinesel; tudi mal' »prate«...« — »Bom vid'la, če bo res... Tisti delavci pridejo takoj iz »magacina« za »feršiberje«.

Tudi z gospodi uradniki se gosp. Handler ne more razumeti. Da je bil »feldvebel«, kar ne more pozabiti in hoče na desno in levo slepo pokorščino. Uradnik ni pri njem menda nič več, kot kak rekrut na dvorišču v kasarni. — »Vi molčite, če ne vam dam klobuto. Kaj ste rekli, vi mladene. Četudi je »hofrat« vaš boler, to je meni vse jedno itd. itd. Da pa gosp. Handlerju ne bode dolgčas, to je da bode imel pomočnika pri interpretiranju teh dogodbic mu pa hočemo poklicati v pomoč skladišnega nadglednika »Milanoviča«. Zadnje dni se je ta slednji baje kar nenadoma hotel spokoriti in menda se je že pomudil, da bi ga sprejeli v železničarsko organizacijo. Nas jako veseli, da kaj takega čujemo, ali vendar mu vseh grehov e ne moremo kar na mah odpustiti. Pri vsem tem, kar imajo železniški uslužbenci na Herpeljah pretrpeti, je ne malo kriv tudi Milanovič. On je v tem pogledu načelnikov adjutant. Tako postopa z delavci kakor na Ruskem kozaki z demostranti. Neusmiljeno, z eno besedo. Če bi železniška uprava vedela, koliko je ta človek vsled svojega neznanja napravil železnici škode, bi ga bila že davno zapodila. Navadni delavci, ki so par let v skladišču znajo že več nego on. Seveda takih on ne trpi več okoli sebe; šikanira jih toliko časa, da morajo iti. Sam pa posteme kar momentano ves zmešan in večkrat sploh ne vé, kaj bi storil. Vsled tega pa trpijo ubogi kmetje, ki jih zmerja, kot pse. Tega vsega seveda gospodje v Trstu ne vejo, ker gospod načelnik se gotovo nebo pritoževal proti svojemu adjutantu. Delavci se tudi nimajo nikamor iti pritožiti, ker gotova ostraka kazen jih čuka, če bi si upali napraviti le en korak. Milanovič še poskrbi zato, da kmalu izgine iz skladišča tudi s Herpeljske postaje.

Stranke pušča kar po uro čakati, predno dobe svojo robo in če se pride kedo pritožiti pa mu obljubi, češ, ga bodem že kaznoval ja ja... kar se pa še ni zgodilo. Saj je vendar na vsem on sam kriv. Za železniško službo on sploh ni; veseli ga le kazenski paragrafi in vedno študira, po katerem paragrafu bo prijel jednega ali drugega. Zgrešil je svoj poklic. Za kozasko službo na Ruskem bi bil jako sposoben, to je v Herpeljah že dokazal.

In slavno tržaško ravnateljstvo se ne gane. Radovedni smo, kedo se preje naveliča: mi

Kako je nastalo delavsko vprašanje.

(Konec).

Strojna produkcija potrebuje ljudi le za nadzorstvo, da stroji redno delajo. To nadzorstvo pa ni tako težko delo, zato opravljajo ta posel tudi lahko ženske in otroci. Tako pa škodujejo možkim. Vsled splošnega tekmovanja se vrši strojna industrija nepretrgoma, zato skuša podjetnik razširiti delavni čas tudi po noči. Stroji veljajo mnogo denarja, zato je treba za produkcijo velikega kapitala. Delavec tega ne zmore, on mora ostati vedno to kar je, t. j. delavec. Srednjeveški rokodelski pomočnik je postal po nekaj letih samostojem gospodar. Danes se to ne zgodi več. Strojna produkcija se osredotočuje v tovarnah z vsemimi slabimi zdravstvenimi in moralnimi posledicami. Stanovanje pa je drago. Delavci stanujejo natlačeni po zaduhlih, vlažnih, temnih beznicah. Pri veliki industriji se dela za konkurenco ne za potrebo kakor nekdanj. Pri konkurenci je pa zvečan riziko. Pri tem trpita delavec in podjetnik. Delavec izgubi službo in si poišče dela pri neizučeni delavcih kar povzroči proletarizacijo delavstva. Delavec pa ni za to odgovoren. Naj je še tako priden, vesten in pošten, vendar nima dela. Umevno je, da to ne more ugodno uplivati na njegovo stanje. S svobodno pogodbo ma podjetnik nadvladuje nad delaveem. Vsled

se ga pri očetu naučili. Svet jim je zaprt. Nizka mezda upliva tudi zelo neugodno na duševno stanje delavca in mu jemlje veselje do dela. Ni res, kakor nekateri trde, da čim slabše je delavec plačan tem prej se dvigne zoper izkoriščanje. Slabo plačan delavec postane apatičen napram vsemu kar se krog njega godi, ker se je v dolgi sužnosti skoraj prepričal, da ni za zanj drugega nego suženstvo ali smrt. Ker nima upanja, da bi se mu pri boljšem delu zvišala plača, se ne povzdigne do večje dovršenosti. Tako ali tako — si misli — ne bom zaslužil več nego toliko, vseeno je tedaj kakšno delo izvršim in kako naredim. S svojim zaslužkom si ustrega komaj svojim najnujnejšim potrebam življenja. Ne ostane mu ničesar, da bi si deval na stran. Navadno mu plača ne zadošča niti da bi si kupil krepko hrano, in toplo obleko. Zato se pa vrže v naročje alkoholu misleč da s tem nadomesti hrano in obleko. Ako pride — brez svoje krivde — ob službo, ali ako zbolí, ako se poškoduje ali pa vsled slabosti onemore, nima nobene zaloge iz katere bi zajemal sredstva za življenje. Saj je imel tako pičlo mezdo da mu je komaj zadoščala za vsakdanji kruh. Čaka ga beraška palica.

Kakšno pa je rodbinsko življenje? Zene in nedoraslo mladino se upreže v delo, v produkcijo. Kakšna je vzgoja otrok?

razkrivati nekvalifikovana početja našega postajenačelnika, ali pa ravnateljstvo jih poslušati. Dvomimo, če je umestno le en sam trenutek pustiti še nadalje trpeti škandale, kakor smo jih naveli. Ako slavnemu ravnateljstvu res prav nič ni ležeče na ugledu svojih uslužbencev, obžalujemo. Če je ravnateljstvu prav, nam je tudi, a bomo nadaljevali brez prenehanja. Pa se poskusimo, kdo bode dalje vstrajal.

Domače vesti.

Izpred tržaškega okr. sodišča. Dne 8. marca t. l. se je vršila pred tukajšnim okrajnim kazenskim sodiščem razprava proti jednemu onih divjakov, ki so dne 4. januarja t. l. na »železničarskem shodu« N. D. O. v Narodnem Domu pobivali in rezali z noži one zborovalce železničarje, ki so prišli tja z radovednosti, da slišijo temeljne nauke slovenske »internacionalne« organizacije, na podlagi katerih naj se »organizirajo tudi slovenski železničarji v Trstu in se pridružijo »centrali« Burživalovi v Pragi. Ta junak se zove **Jože Sever, težak pri neki terdki v Trstu, doma iz Rihemberha.** Obtožen je bil, da je udaril s kijem po glavi Leopolda Pajerja, skladišnega delavca pri Sv. Andreju ter mu prebil kožo do kosti. Sever je seveda z vso odločnostjo zanikal, da bi on sploh mogel storiti komu kaj zalega. Seveda, če bi ga ne bil nihče videl. Videl ga je Pajer sam in še neki drugi, ki je kot pričča z vso gotovostjo potrdil, da je bil Sever tisti in nikdo drugi, ki je Pajerja udaril po glavi in mu prizadel lahko rano.

Sever je bil obsojen na **tri dni zapora**, na plačilo odškodnine ter na povrnitev zastopniških stroškov. Njegov branitelj je proti razsodbi prijavil vsklic.

Vspeha se nima nadejati, pač pa bode Sever še nekaj tednov laglje premišljeval, da so ga narodnjaški sleparji zavedli v tridnevni zapor.

Pred tržaškim deželnim kazenskim kot vsključnim sodiščem se je dne 9. marca t. l. vsled vsklica **Ignaca Tomšiča, kurjača na južni železnici, sedaj v Gorici,** proti razsodbi c. k. okrajne kazenske sodnije v Trstu, s katero je bil vsled ovadbe **Josipa Stojkoviča, čuvaja** pri južni železnici, stanjočega v Rojanu št. 7, obsojen radi razžaljenja časti na tri dni zapora, razprava, pri kateri je bil Ignac Tomšič oproščen vsake kazni, Josip Stojkovič pa obsojen na povrnitev odvetniških stroškov prve in druge instance.

Dejanski položaj je v kratkem sledeči: Tomšiča so v neki gostilni napali pripadniki tržaške krumireske ter ga zasmehovali, češ da je socialist itd. ter ga ob enem vabili naj pristopi v njihovo družbo. Posebno se je zaleval vanj Stojkovič. Ko je bilo Tomšiču tega zadosti, se tudi on postavi in jim pové, da imajo na čelu večino takih, ki jih je socialno-demokratska organizacija vrgla iz svojih vrst. Nasilnemu Stojkoviču je rekel: *Tudi ti si jeden takih.* — *Ko si bil v Nabrežini blagajničar pri skupini pravovarstvenega in strokovnega društva, si osleparil in pojedel društvu 57 kron in če bi jih bil imel več na razpolago, bi bil osleparil tudi za 200 kron.* Tako

V kulturnem oziru ni delavec nič na boljšem. Po naporu delu, delavec ni sposoben, da bi se njegov duh bavil z duševnimi potrebami. Saj pa nima niti časa niti sredstev, da bi si nabavil potrebnega duševnega razvedrila in potrebne duševne hrane. Otroško delo pa odteguje — kakor smo že povedali — od najnavadnejše izobrazbe.

Toda razmere, ki sta jih vstvarili veleobrt in veletrgovina imajo tudi neugodne politične posledice (o katerih bomo govorili v posebnem članku.) S sedanjim družabnim redom delavstvo ni in ne more biti zadovoljno. Siro se splošna nezadovoljnost ki prisili delavstvo da se organizira v svoje organizacije in da organizirano nastopi proti razmeram, ki so zanj krivične.

Iz vseh teh naštetih slabih razmer se je rodilo delavsko vprašanje kot posledica novodobnega gospodarskega razvoja in pravnega naziranja.

Rešitev tega vprašanja že naloga gospodarske in socialne politike. Rešuje se pa to vprašanje iz troje stališč: iz individualnega (libetalnega) stališča, iz socialističnega in socialno reformnega stališča.

je Tomšič priznal. Stojkovič je pa trdil, da mu je Tomšič rekel, da je **osleparil društvo in mu požrl 200 kron** ter da ga je imenoval **sleparja in goljufa.**

Stojkovičevi dve priči sta seveda njegovo ovadbo potrdili v celem obsegu, dočim se je Tomšič skliceval na resničnost tega fakta, namreč, da je Stojkovič res osleparil ali ogoljufal v Nabrežini kot blagajnik tamošnje skupine pravovarstvenega in strokovnega društva za 57 kron in nekaj vinarjev. Okrajni sodnik je ta ponujeni dokaz iz nerazumljivega razloga zavrnil in je na podlagi izpovedb seveda obsojil Tomšiča radi razžaljenja časti na tri dni zapora in na povrnitev zastopniških stroškov.

No, sodniki druge instance so bili drugzega mnenja. Sklenili so, da se ima ponujeni dokaz resnice sprejeti in da se zaslišijo za to ponujene priče **Kopač, Depaulis** in še nekaj drugih. Te priče vprašane, kako je bilo s to stvarjo, **so soglasno izpovedale, da je Stojkovič res osleparil skupino pravovarstvenega društva v Nabrežini za 57 kron in nekaj vinarjev,** kar sta priči sami konstatirali v blagajniški društveni knjigi. — Priče so povedale tudi, da je Stojkovič sam priznal, da je **denar porabil za birmo.** Razume se, da so **sodniki Tomšiča oprostili** tega predbacivanja, **oprostili** so ga pa tudi vsled besed **goljuf in slepar,** naslanjajoč se v svoji razodbi na jedni strani na fakt, da je **Stojkovič res sleparil** in z druge strani na okolnost, da je bil Tomšič nekako provociran izustiti inkriminirani besedi.

Tako je tedaj Stojkovič na deželni sodnji dobil zopet nazaj ono čast, ki bi mu jo bil Tomšič ukral (!?)

Sedaj pa še le napravi tudi krajna skupina pravovarstvenega in strokovnega društva v Nabrežini potrebne korake za izterjanje osleparjenih 57 kron. Mogoče, da ga v tej pravdi iznenadi še kaka večja neprijetnost, katere bi mu pa res ne privoščili

„Društvo jugoslovanskih železniških uradnikov“ se ima zvati najmlajše dete, ki ga porodi delavska mačeha »Narodna delavska organizacija« in ki naj začne životariti tudi v Trstu in hoditi beračit izven Trsta menda po vseh slovenskih in hrvatskih deželah. To je nestvor, podoben nemškemu »Rajhsbundu«, varovancu južne železnice, ki hrani svoje lačne člane z nemškim jezikom obljubovaje jim zlatih gradov, ko po železnicah ne bode več slovenskih, hrvatskih ali sploh uradnikov in ko se bode čulo govoriti le nemški jezik. Weifnerjanci imajo pri železniških upravah kredit, so jako priljubljeni; preje avanzirajo in še drugih dobrot so deležni. In jugoslovanski uradniki si nazadnje tudi mislijo: pa ustanovimo še mi kak kljub, ki je podoben Weifnerjevemu. Socialnih demokratov sedaj ne potrebujemo, ker ni nikakega gibanja in ker ni upati na groš. Mej tem pa se lahko priliznemo svojim gospodarjem in profitiramo na drugi strani.

Tako si misli železniški pristav gosp. V. Škof, ki je menda glavni agitator za »društvo jugoslovanskih železniških uradnikov«. Socialna demokracija pri državnih železnicah štiri leta ne more niti ganiti, zato grem sedaj k tistim, ki jih imajo naši direktorji in inšpektorji radi pa se jim prikupim, ker pokažem, da nisem socialni demokrat in da s socialnimi demokrati držim le tedaj, kadar gre za groš. Tako modruje on; v Narodnem domu so ga pa tudi veseli, ker imajo tako vsaj jednega, ki je z njimi tudi prepričanja, da se bode gmotno vprašanje slovenskih železniških uradnikov rešilo le pod pogojem, da bodo v naših krajih nastavljeni uradniki, ki bodo zaničevali vsak drug jezik razven slovenskega ali hrvatskega.

Sicer že sami ne vemo števila, kolikokrat se je sklical ustanovni shod teh matadorjev, ki se zavzemajo za tako koristno idejo. Dne 7. marca so poklicali na pomoč Čehe in Poljake, da pomagajo pri tem težkem porodu.

Nam se vse zdi, in tako posnemamo tudi iz poročil verodostojnih časopisov, da je g. V. Škof predsedoval kaki deseterici narodnih tržaških zabavnih društev, ki so mej pevskanjem izborno zabavali navzoče. Seveda so se govorile čudo navdušene zdravice na adresu imena ki naj ga dobi novorojenček mačeha »Narodne delavske organizacije«. Državni poslanec gosp. dr. Rybarž, nekateri Čehi in tudi eden izmed dveh Poljakov so se navduševali za »Društvo jugoslovanskih železniških uradnikov« ter obljubljivali vsestransko podporo. Sokolska dvojana je bila nabito polna; 29 Čehov je bilo baje in kakor omenjeno tudi 2 Poljaka, ki sta hotela kumovati društvu. Človek bi mislil, da je bilo vnanjih zastopnikov vendar zadosti, in da se je društvo moglo ustanoviti pri tem številu zunanjih radovednežev. Gotovo bi se bilo, ako bi bilo na razpolago onih, ki naj bi bili člani tega društva. Teh ravno ni bilo in zato se je ustanovni shod popolnoma ponesrečil. V sili je vsak izgovor dober in zato so rekli, da je bilo slabo vreme. Čehi in Poljaki so

prišli iz Česke in Poljske, Slovencev in Hrvatov iz Trsta pa ni bilo. Zato se je ustanovni shod preložil na 14. marca v nadi, da bode tega dne gotovo lepše vreme in da se ob sončnem dnevu gotovo posreči ustanovitev društva. No, bil je zopet dež. Kaj se je zgodilo s shodom, se ne vemo in bomo mogoče vedli povedati kaj natančnejega v prihodnji številki. Upamo da se predsednik in spe gosp. V. Škof gotovo pobaha kolikim tržaškim slovenskim in hrvatskim oziroma jugoslovanskim železniškim uradnikom ima čast predsedovati.

Kako tržaška „Guardia medica“ posluje, nas sicer ne briga toliko, kakor ostalo javnost, ali ne moremo si kaj, da ne bi omenili slučaja, ki nam je pokazal, da je poslovanje tega zavoda, ne rečemo v vseh slučajih, pravi škandal za avstrijski trgevinški emporij, Trst.

Dne 7. marca t. l. okoli pol dveh popoldne je vlak št. 987 pri kilometru 572:40 na znamenje prožnega čuvaja obstal, da naloži težko ranjenega človeka, ki je ležal na progih. Odrežano je imel levo roko popolnoma proč, na lobanji pa je imel kot petkrunski toler veliko rano. Listi so pisali da je bil neki vrtnar iz Orsara imenom Stefan Visan in so sumajčili, ako morda ta človek ni poskusil vzeti si življenja. Mož je bil še popolnoma pri zavesti in tudi še pri moči, ker vstal je sam in bil potem s pomočjo vlakovnega personala položen v službeni voz.

O nesreči se je takoj telefonično javilo »Guardiji mediki« in ko je vlak došel v Trst je tudi res nekdo iz tega zavoda prišel k vlak. Toda, ne mislite, da je bil kak zdravnik; prišel je eden od slug. Na vprašanje strojevodjevo, kje je vendar zdravnik, ker ranjenca treba hitro obvezati, da mu ne oteče kri, je odgovoril, da je zadržan, ker ima drugje posla. Sluga je začel ranjenca obvezavati, a mu ni spral niti ran. Vse blato, ki ga je imel po glavi na rani in na roki, je povil zraven. Ni poslušal navzočih, ki so kritikovali to njegovo zares čudno zdravstveno postopanje in se ni zmenil, ko so mu ponujali vode, da bi najprej zmil saj s čisto vodo ranjencu rane.

Nesrečneža je ta sluga odpeljal v bolnišnico, kjer je kmalu nato umrl vsled odkravljenja. Kaj ni to res škandal, da tržaška »Guardia medica« nima niti toliko zdravnikov na razpolago, da bi jih vsaj, v težkih slučajih mogla pošiljati ponesrečencem in bi jih ne nadomestavala z ljudmi, ki imajo o zdravilstvu manj pojma kot vsak mali izobražen priprost človek. Gotovo ponesrečenec ne bi bil umrl, če bi mu bil prihitel na pomoč zdravnik.

Interesira nas stvar v toliko, ker bi se bilo isto lahko dogodilo kakemu železničarju.

Vsem železničarjem domačim in tujem priločamo, da od danes naprej zahajajo o vsaki priliki edino le v gostilno „KRAŠNA“ v Via Giovanni Boccaccio št. 25, kjer se tobi vse vrst najboljšega vina. Preskrbljeno je najboljšo že tudi za dobro kuhinjo.

Razne stvari.

Gibanje mej železničarji v Švici. V Švici so bile plače železniških uslužbencev, uradnikov kakor tudi drugih nastavljenecv urejene zakonitim potom leta 1900 in 1902. Razume se, da so se razmere od onega časa sem toliko spremenile, da današnje plače več ne odgovarjajo velikanski draginji živili, ki tudi v Švici raste od dne do dne.

Da so se tamošnje železniške uprave prekerno otresle »nadlegovanj od strani svojih nastavljenecv so začele manipulirati z draginjskimi dokladami. Da so draginjske doklade jako nesigurno in tudi nepravilno sredstvo, s katerim se hoče zamašiti usta lačnim proletarcom, to vejo tudi švicarski železniški uslužbenci, ki se ne morejo zadovoljiti z njimi in zahtevajo stalno zvišanje dosedanjih plač.

Nadalje se je razvil v največji meri tudi umazani sistem varčevanja, ki je spravil več uslužbencev iz služb vziroma na slabša mesta nego so jih imeli do sedaj. Stari strojevodje so morali prijeti zopet za lopato in voziti kot kurjači, kurjače se je pošiljalo nazaj v delavnico, stare oženjene delavniške delavce pa so kar jednostavno odpuščali. Ti žalostni dogodki so se ponavljali od dne do dne in uslužbenci so vendar le še potrpežljivo čakali, češ že pride dan, ko se naša želja izpolni. Ali ni ga bilo.

Dne 28. novembra je generalni ravnatelj Weissenbach povedal, da še sploh ni storil koraka za zvišanje železničarskih plač in ob jednem tudi povedal jako sarkastično, da naj železničarji sploh ne mislijo na kako zboljšanje, češ da se izdatki pri železniških upravah morajo na vsak način znižati.

V proračunski debati narodnega sveta, so deželni očetje nasvetovali, da se v svrhu zvi

šanja dohodkov morajo znižati tarife in da se en del stroškov prevrne na železniške uslužbence.

Razume se, da so te izjave generalnega ravnatelja in deželnih očetov v narodnem svetu železničarje tako vznemirile da jih njihovo organizatorično zvezno vodstvo le z veliko težavo drži v sponah discipline, da velike razjarjenosti ne porabijo na veri skupnosti in nepremišljeno ne počnejo boja nenadoma takorekoč vsak zase. Njihovo strokovno glasilo «Signal» naglašava važnost momenta, pred katerim stoje švicarski železničarji ter pozivlja na solidarno in vremenno delo vseh kategorij, mej katerimi ne sme biti nikake razlike. Stari in mladi, predpostavljeni in podrejeni, protestantje in katoličani radikalci in socialni demokratje, konservativci in liberalci: vsi naj se v tem trenutku čutijo člani jedne same družine.

Ravno v taken položaju so železniški uslužbeni pri «Goihardski železnici», ki ima preiti v kratkem v vrsto zveznih železnic, ali kakor bi mi rekli, ki se ima poddržaviti. Uslužbencem te železnice bi se po poddržavljenju slabše godilo nego sedaj. Kaj takega seveda oni nikakor ne bodo dopustili in se vsled tega že pripravljajo na boj.

Če se tedaj švicarski narodni svet ne bode udal skromnim in upravičenim zahtevam železniških uslužbencev bodemo v kratkem čuli o velikem boju, ki ga bodo gotovo vojevali s tako solidarnostjo ki bode v izgled nam in sploh vsemu proletarijatu.

Pri prajzovskih železnicah uprave svojim uslužbencem tudi krčijo plače kakor poroča list «Vorwärts». Pravijo, da je temu vzrok, ker so se uradnikom plače zvišale. To je res uzorno gospodarstvo. Onemu, ki s svojo plačo sploh ne more živeti se otrže in se da uradniku ki nekoliko ložje živi nego prvi. V glavni delavnici v Erfurtu so znižali zaslužek za 10 odstotkov. Do 1. aprila 1907 so delavci dobivali draginjsko doklado od 3 do 5 mark, ki so jim jo pa kmalu odozeli, češ da bodo dobivali večje plače od kosa. Te obljube pa sploh železniška uprava ni držala oziroma jo izpolnila le deloma. Sedaj pa prihaja naravnost s znižanjem plače. Mej delavstvom naravno vse in pričakovati je tudi tukaj energičnega nastopa železničarjev.

Kaj je s koncesijami glede zboljšanja avtomatike na c. k. državnih železnicah. Interesiranci v zadnjih časih vedno poprašujejo oziroma se pritožujejo, kaj je vendar s zboljšanjem avtomatike poduradnikov in uslužbencev in se čudijo, da se pri zadnjem januarjskem pomaknjenju te koncesije še niso vpoštevale. Dotičnikom na njihove pritožbe odgovarjamo sledeče: železniško ministerstvo je v zadnjih pogajanjih z izvrševalnim komitejem k točki 4 zahtev glede zboljšanja avtomatike poduradnikov in uslužbencev izjavilo, da se bodo pri zvišanju začetne plače pri posameznih kategorijah vpoštevale skrajšanja nekaterih avanzijjskih terminov, kakor tudi premostitev nekaterih kategorij v višje skupine, toda dotični načrt se preje predloži centralnemu odboru personalne komisije v odobrenje. Železniško ministerstvo tega načrta še ni izdelalo in ga tedaj ni moglo predložiti centralnemu odboru personalne komisije, da ga odobri. Vsled tega se pri januarjskem pomaknjenju in pri novem nameščenju dne 1. januarja 1909. teh koncesij še ni moglo realizirati. Treba tedaj na vsak način nekoliko potrpljenja, tem več, ker železniško ministerstvo dotični načrt, ki ga ima izdelati, hoče predložiti centralnemu odboru personalne komisije, da izreče o njem svoje mnenje. Zboljšana avtomatika bo veljavna od 1. januarja 1909, kakor se je izjavilo železniško ministerstvo in vsled tega ne bode noben uslužbenec, ki je te zboljšane avtomatike deležen, prav nič oškodovan.

V velikem interesu uslužbencev je, da se sedaj ta zboljšana avtomatika predloži centralnemu odboru personalne komisije, da se voljeni zaupniki personala vendar morejo izjaviti o novem načrtu in se ne zgodi tako, kakor zadnjič, da so bili namreč uslužbeni opeharjeni po volji takozvanega nacionalnega in krščansko-socialnega kartela.

Tako bi se moralo zgoditi. Socialno-demokratski poslanec sohr. Pernerstorfer, je na nekem shodu v Dun. Novemestu, govore o kravalih, ki so jih uprizorili v parlamentu česki nacionalci, rekel, da bodo socialni-demokratje prihodnjič te razgrajče in obstrukcioniste iz parlamenta znosili, če si bodo že dovolili na tak način ovirati parlamentarno delo. Prav je govoril mož! Z brahijalno silo bode treba nastopiti proti takim teptalcem ljudskih koristij, ker oni niso prišli v parlament koristit ljudstvu, delavstvu, nego se iz njega norčevati.

»Zizimbambula v Gorici«. Dne 7. marca se je vršil v Gorici po § 2 zb. zak. shod tamošnje

zizimbambula, na katerem je prodajal svoje neslanosti tržaški klovn in narodni tribun Jaklič. Sklicatelj shoda je bil neki Fabčić, pisarniški uradnik pri »agrarcu« odvetniku Dru. Frankotu. Neki Ivan Čempore, zapisovalec vozov na železnici se je bahal, da je že prejel nad 1000 kron podpore, ki je namenjena za napredek goriške zizimbambule. Gosp. Andrej Gabršček, da hoče dati za zizimbambolo vse pisarniške potrebine zastoj in da poskrbi tudi za vse tiskovine, ki bodo tem ljudem na razpolago. Priporočal jim navdušeno zizimbambolo, naglasujoč potrebe njenega obstoja.

Predsednik organizacije je postal neki subvencionirani zapisovalec vozov.

Mi zizimbambuli goriški želimo obilo sreče. Nje porod je jako klavern, zato pa upamo, da bo njen pogreb toli veličastnejši.

Goriški železničarji naj se pa nikar ne pustijo »guncati« od teh sleparjev. Naj pomislijo samo na to, da dobiva ta zizimbambola od vseh strani judeževih grošev, s katerimi naj se prodajajo in izdajajo vaše delavske koristi. Pomislite le kdo naši internacionalni železničarski organizaciji kaj ponudi. Še nikdar niste slišali, da bi bila dobila od kakega narodnega podjetnika podporo, kakor to dobiva dr. Mandičeva zizimbambola in pa Dr. Weifnerjev »Reichsbund«, katerega južna železnica sama podpira. To je ravno najznačilnejše za take organizacije, in te podpore dokazujejo, da imajo proti delavske namene in da imajo služiti le podjetnikom samim, ki so bolj internacionalni nego vi železničarji, ki ste organizirani v svoji internacionalni železničarski organizaciji. Poglejte na prodajalno gosp. Andreja Gabrščka v Trgovskem domu in videli boste tam napisov v vseh treh v Gorici več ali manj domačih jezikov. On ne bi s samimi slovenskimi odjemalci ne mogel nikamor naprej in zato je njegova prodajalna internacionalna. In vi železničarji boste morebiti sedaj sli njemu na lim in mu boste verjeli, če vam bode pripovedoval, kake koristi boste imei od tega, da vstopite v organizacijo, kjer boste zbrani sami Slovenci in kako uspešno se boste bojevali proti Italijanom ali Nemcem, svojim tovarišem sotrpinom.

Samo proč od podjetnika bodisikoje vrste in v boj proti njimi za boljšo gmotno stanje delavstva. Judeževi groši, ki jih oni pomujajo v podporo morejo imeti za delavstvo le slabih posledic, ker so namenjeni zato, da se delavstvo razdvoji in da nima tiste moči, ki je potrebna za izdaten nastop proti kapitalu.

Varujte se propagatorjev »zizimbambole« kot garjevih ovac in branite se judeževih grošev.

Kako je dandanes v takozvanem prosvetljenem 20. veku, v dobi socialnopolitičnega napredka naj uslužbenec razdeljeno delo, plača in pa odmor ali dopust, si najlaglje predstavljamo iz slike, ki jo je priobčil naš bratski list nemški »Eisenbahner«. Po tej sliki bi gmotno stanje posameznih kategorij uslužbencev na avstrijskih železnicah bilo tako-le:

Višji uradniki	plača	delo	dopust
Srednji uradniki	plača	delo	dopust
Nižji uradniki	plača	delo	dopust
Uslužbeni	plača	delo	dopust
Dninarji	plača	delo	dopust

Bosanski železničarji in njihove plače. Vsi uslužbeni pri bosanskih železnicah se delijo v tri kategorije in sicer v obrtne in pomožne delavce in v dninarje. Po tej razdelitvi so urejene tudi njihove plače. Delavni čas delavniških in kurilniških delavcev je 9 ur na dan, najmanjša urna mezda pa 28 vinarjev. Kdor vestno in pridno (!!) opravlja svojo službo, temu se urna mezda zviša v tem-le redu: V prvih sedmih letih se mu plača zviša vsako leto za 2 vinarja na uro, tako da se mu urna mezda 28 vinarjev zviša v prvem letu na 30 vinarjev, v drugem letu na 32 vin. i. t. d. Od 7. pa do 13. službenega leta se urna mezda zvišuje letno le za pol drugi vinar; od 14. leta naprej pa avtomatično in sicer do 20. leta po 2 vin. na uro, od 20. leta do 22 pa po 3 vin. Od 22. službenega leta naprej pa do 30. se urna mezda zvišuje na vsaki dve leti in pol po 2½ vinarja. V 30. službenem letu se urna mezda zviša na za 3 vin. in po 36 službenih le-

tih za 4 vin., tako da delavec doseže najvišjo, urno mezdo 78 vinarjev.

Minimalna urna mezda pomožnih delavcev 26 vin. z dvakratnim avtomatičnim zvišanjem po 2 vin. na uro. Od 14. službenega leta naprej se urna mezda zvišuje na vsaki 2½ leti in po 21 službenih letih v vsakem 3. letu. Najvišja urna mezda je določena na 45 v.

Dninarji imajo najnižjo plačo. Najmanj 22 vin. na uro, a največ, kar morejo doseči 35 vin. V prvih 6 letih se mezda zvišuje avtomatično na vsaki dve leti za 1 vin. na uro in to do 24. službenega leta. Do 14. leta se zvišanje po 1 vin., od 24. leta naprej, toliko časa, da delavec doseže dnevno mezdo 34 vin., pa po 1¼ vinarja.

NA ZNANJE!

Spodnja Šiška. Člane opozarjamo, da imajo prispevke plačevati samo onim sodrugom, ki imajo zato potrebne bloke. Na progi so za inkasiranje upravičeni sledeči sodrugi: **Dolžnik, Petrič, Koman, Klemenčič, Kovač, Udovč Merjasec.**

Za postajo Trebnje, sodr. **Mramor**; v Podnartu sodr. **Hulik**; v Sc. Joštu sodr. **Rakovec** in v Ljubljani dr. kol. sodrugi **Komac, Zorc, Vergelj, Kocjančič Gale in Knupleš.**

Pri vplačilu naj tedaj vsak takoj zahteva za svoj mesečni prispevek en kupon, ker le s tem se more izkazati, da je res plačal.

Društvo Ljudski oder v Trstu

priredi

v Nedeljo dne 21. marca 1909 ob 8. uri zvečer

v prostorih

„DELAVSKEGA DOMA“

ulica Boschetto št. 5.

VESELICO

s petjem, igro, šaljivo tombolo in plesom

VSPORED:

1. * * „Naprej“, moški zbor.
2. „Idealna tašča“, veseloigra v enem dejanju.
OSEBE: *Pavel Kastelic*, trgovec. *Berta*, njegova žena. *Gospa Skalova*, njegova mati. *Mičika*, služkinja.
3. *F. S. Vilhar*: „Mornar“, samospjev za bariton.
4. „Mesalina“, veseloigra v enem dejanju.
OSEBE: *Edvard Bojan*, profesor. *Frida*, njegova žena. *Rožič*, trgovec in agent. *Avrelija*, njegova žena. *Bledičnik*, suplent. *Rozina* hišna pri Bojanu.
5. *F. Gerbič*: „Najlepši“, moški zbor.
6. „Deklamacija“.
7. * * „Oblaku“, dvospjev za sopran in bariton.
8. „Na straži“, moški zbor, s samospjevom baritona.

Izvan programa se bo pelo tudi divno prešernovo pesem „Nezakonska mati“, ki jo je vglazbil Vilhar.

Po končanem vsporodu

✿ šaljiva tombola in ples ✿

ki traja do 3. ure zjutraj.

== Vstopnina 50 vin. za osebo. ==
== Otroci v premstvu staršev so vstopnine prosti ==

Ker je čisti dobiček veselice namenjen v izobraževalne svrhe, priporoča se k mnogobrojni udeležbi.

ODBOR.

Železničarji, pridite v obilem številu in pokažite, da se zavedate tudi dolžnostij za kulturne svrhe!

Kavarna UNIONE - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

Napitnina je odpravljena. Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Izdajatelj in odgovorni urednik *Josip Kopac*
Tiska *Dragutin Priora* v Kopru.